

Prof. Dr. MILOSLAV STIEBER

* 16. II. 1865

† 14. II. 1934

Profesor dr. MILOSLAV STIEBER.

Neočekávaně, zakončiv ještě jakožto předseda historicko-právní zkoušky na právnické fakultě, odešel na věčnost univ. profesor Dr. Miloslav Stieber. Zemřel dne 14. února 1934 po vážné operaci v nemocnici na Bulovce, v níž vyhledal lékařskou pomoc, od níž si sliboval brzké navrácení ochabujících sil i obnovu otřeseného zdraví. Zdánlivě svěží, zakrýváje svým nevyčerpatelným humorem tělesné bolesti, skončil před prahem svého jubilejního roku, v němž měl dovršiti nejen svou sedmdesátku, nýbrž i zakončiti akademickou činnost v taláru rektora Karlovy university. Osudem pohříchu bylo rozhodnuto jinak . . .

Prof. Miloslav Stieber narodil se 16. února 1865 ve Slaném, kde jeho otec byl kustodem tamního Sokola. Jak jeho domov, tak i obecná škola a nižší gymnasium, jež Stieber ve Slaném navštěvoval, vštěpovaly do duše mladého chlapce ryzí češství, jež zůstalo výrazným rysem jeho osobnosti až do smrti. Vyšší gymnasium odbyl v Praze, načež vstoupil na právnickou fakultu, kde jej zejména upoutaly přednášky prof. Dr. J. Hanela, jenž vykládal právní dějiny německé. Po promoci věnoval se přípravné praxi advokátní u Dra Horlivého, část praxe ztrávil též ve Vídni; jako samostatný advokát se usadil ve Slaném. Záliba v právní historii jej však přece jen od advokacie odvedla: r. 1902 habilitoval se jako soukromý docent na pražské fakultě právnické pro obor právních dějin německých; roku 1908 byl jmenován mimořádným a po třech letech nato řádným profesorem. V r. 1916/17 a 1931/32 zastával úřad děkana fakulty, která za jeho druhého děkanátu přesídlila do nynější důstojné budovy.

Životní dráha vědce nezřídka se obráží v jeho literárním díle. Je tomu tak i u prof. Stiebra: vedle spisů právně-historických, k nimž vedla jej jeho vrozená záliba, vykazuje jeho činnost i literární práce z oboru práva platného, v nichž projevuje se práva znalý praktik. Čtenáři Stiebrových spisů při

tom také neunikne jejich osobitý ráz, snaha jíti vždy svou cestou, třebaš nikoli vždy schůdnou, prýšticí z nesporné originality jeho osobnosti.

První právněhistorickou prací, jež vyšla z ruky Stiebrovy, byla monografie »K vývoji správy. Vliv českých živlů na správu v Dolních a Horních Rakousích a její význam pro rakouský exekuční proces« (Rozpravy Čes. Akademie, v Praze 1901). Dnes, kdy životní dílo Stiebrovo je již uzavřeno, možno tuto práci považovati za nejlepší z celé jeho právně-historické tvorby. Dělí se ve čtyři části, z nichž první obsahuje výklad povahy i badání o domácích živlech správy práva českého, ve druhé se probírá vliv práva českého na správu v Horních a Dolních Rakousích, třetí část jest věnována dalšímu vývoji rakouské evikce a ve čtvrté autor vykládá význam správy pro rakouský proces exekuční. Dílo je založeno nejen na literatuře, nýbrž i na obsáhlém studiu pramenů a vyniká jak jasným podáním, tak i místy čistě originálním pojetím dané látky. Ke spisu připojil autor ještě dodatek, v němž se zabývá otázkou, kdy vzniklo kratší znění rakouského zemského práva; Stieber se postavil v této stati na protichůdné stanovisko s dosavadními názory a řadou důvodů snažil se podepříti své hledisko, že kratší text zmíněné památky jest mladší nežli redakce širší. Názory Stiebrovy v této otázce vzbudily pozornost i odpor v kruzích badatelů německých, což vedlo Stiebra k tomu, že dotyčnou část českého spisu podstatně rozmnožil a doplnil, načež ji vydal německy pod názvem »Das oesterr. Landrecht und die böhmischen Einwirkungen auf die Reformen K. Ottokars in Oesterreich (vyšlo r. 1905 v Dopschových »Forschungen zur inneren Geschichte Oesterreichs«).

Druhou velikou monografií právně-historickou odbočil Stieber na pole starého práva mezinárodního; výsledkem jeho studia v tomto oboru jsou jeho »České státní smlouvy« (vyd. v Knihovně Sborníku r. 1910). Spis je myšlen jako první díl větší práce, k níž později pohříchu již nedošlo; autor zde shromáždil a prostudoval materiál, vztahující se k českým státním smlouvám, uzavřeným s cizími panovníky a zeměmi v době

od Přemysla Otakara II. až do založení monarchie Habsburské (1526). Prvá část spisu jest vlastní monografií, v níž probírá se vnější i vnitřní stránka smluv a podává se vlastně obraz starého mezinárodního práva obecně evropského ve XIII—XVI. stol.; v druhé části jsou obsaženy stručné výpisy z 379 smluv, na něž se autor odvolává, takže čtenář má možnost vývodu autorovy přímo s originálním textem srovnávat. Také toto dílo vyšlo německy v Dopschově sbírce (Böhmische Staatsverträge, Historischer Grundriss, I. Abt. 1912). Jakýmsi náběhem k pokračování v díle o českých smlouvách státních je Stiebrův článek »Mezinárodní styky králů českých v příčině Slezska« (v Právniku, roč. LVII.).

Menší právně-historické práce Stiebrovy věnovány jsou převážně starému právu procesnímu, jež bylo jeho oblíbeným oborem. Zde sluší na prvním místě uvést »Soud hraničný« (Rozpravy Čes. Akademie, 1914), v kterémž spise se autor zabývá látkou, spadající do starého procesního práva městského; jinou prací »Zhanění a odvolání« (ve Sborníku, roč. XV.) sáhl Stieber zase k materiálu soudního práva německého, všimaje si při tom i českého práva městského. Starým právem exekucním obírají se Stiebrovy články »Původ a povaha úkojného práva dle rakouského exekucního řádu« (Pocta Randova), »Terminus monere« (Sborník, roč. III.). Zajímavou studií ze starého práva rakouského jsou jeho »Počátky prenotace«, k níž dala popud zrůdná praxe v Rakousku po zavedení zemských desk po vzoru českém. (Sborník, roč. II.)

Pokud se týče práva moderního, zasáhl Stieber svým pérem do nejrůznějších oborů. Prvou jeho prací v tomto směru byl spis »Uhrazovací kapitál služebností a reálních břemen« (Knihovna Sborníku, r. 1902). Pro I. sjezd českých právníků v r. 1904 připravil Stieber rozpravu »Ručení za škody z poklesků úřednických«. Mnoho studia věnoval otázce vlastníkovy hypotéky; výtěžek svého badání uložil jednak v článku »Vlastníkovy hypotéka« (Právník, roč. 49), jednak ve větší studii »Vývoj a právní povaha vlastníkovy hypotéky«

(Sborník XX. a XXI.). Právnického historika arci nedovedl v sobě zapřítí; nejen poslední práce, nýbrž i předchozí mají historické úvody, z nichž se odvozuje kontinuita pro právo moderní.

Státní převrat, jenž v mnohých směrech přinesl dalekosáhlé novoty, poskytl Stiebrovi hojně problémů, v nichž chápal se péra. Vznikla jeho studie »Pozemková reforma« (Právník 1919 i samostatně s textem zákona o zaboru velké pozemkové půdy), v níž autor uplatňuje namnoze odchylné hledisko; témuž oboru je věnována rozprava »Pozemková reforma a cukrovary« (Právník, roč. 6).*) Jakožto člen komise pro reformu občanského zákoníku měl Stieber účastenství v subkomitétu pro právo věcné. K úkolu tomu se připravil předběžnými studii, jichž výtah uveřejnil v článku »Systematika zákoníků střední Evropy« (Sborník, roč. XXII.); k elaborátu komise sepsal úvod i obšírnou zprávu důvodovou (Věcné právo. Návrh subkomitétu pro revisi občanského zákoníka pro čl. republiku. Praha 1923). Proti hlasům, jež se proti této části osnovy ozvaly, vystoupil Stieber v Právniku (roč. 64, r. 1925) článkem »O některých námitkách proti osnově věcného práva«; také článek »Reální dělení domů na vlastnické příbytky ve Francii a u nás (tamže, roku 1926) vzal svůj původ v jeho činnosti v kodifikační komisi. Čistě příležitostnými pracemi jsou články »Právní kontinuita po převratu« (Naše právo a stát, 1928) a »Politické a volební strany« (Sborník XXVI.).

Jako akademický učitel sepsal prof. Stieber též učebnice dějin práva střeoevropského. Mínil napsati celý systém, jenž by obsahoval jednak právo veřejné, a to jak ústavní, správní, tak trestní a procesní, jednak právo soukromé. K sepsání celého díla však nedošlo; tiskem vyšly pouze Dějiny soukromého práva v střední Evropě (2. vyd., 1930) a z Dějin práva veřejného v střední Evropě

*) S pozemkovou reformou souvisí též studie Stieberova »Němečtí rytíři« (1921), sepsaná jako dobré zdání, jež autor podal v otázce zaboru statků řádu německých rytířů.

pouze kniha první, obsahující právo ústavní (v Praze 1931) a kniha třetí, obsahující právo trestní (v Praze 1933). Autorovi zřejmě tanul na mysli cíl, poříditi pro své posluchače obdobné dílo, jako jsou větší historicko-právní systémy německé, čímž mínil dovršiti svou činnost akademickou. Uvedená díla byla pohříchu spisována v pokročilém věku autorově, kdy zákeřná choroba počala podrývati jeho síly, což místy zanechalo v uvedených pracích nepříznivý reflex; třebaš originalita Stiebrova v nich zřejmě vystupuje, postrádají leckdes pro začátečníka potřebné jasnosti a přehlednosti.

Prof. Stieber byl pilný pracovník vědecký; veškeren svůj volný čas trávil v studovně pražské univerzitní knihovny. Studovati historické prameny bylo mu životní potřebou. Probíratí se tištěnými a netištěnými listy bylo pro něho — jak sám uvádí ve svém prvním díle — půvabem; zažíval pocit radosti, když před jeho zraky vyrůstaly obrysy ústavů a zřízení zapomenutých a nevzpomínaných. Pro svou činnost vědeckou byl zvolen řádným členem České Akademie a tajemníkem její I. třídy, řádným členem Král. české společnosti nauk i učené společnosti Šafaříkovy; lyonská universita počtila jej udělením čestného doktorátu. Karlovu universitu miloval nade vše a vždy vystupoval jako nekompromisní zastávce její autonomie. Osobně byl člověkem dobrého srdce, jenž nedovedl nikomu nic odepřítí, byť mu věc byla mnohdy proti mysli. Veliký počet smutečních hostí na jeho pohřbu byl svědectvím, že zesnulý se těšil nejen široké vážnosti, nýbrž i hojnému přátelství.

T. Saturník.
